TIETOPAKETTI JA KOTIUTUMISOHJEET KOIRAN OMISTAJALLE

Tämä tietopaketti sisältää tärkeitä asioita, jotka kannattaa ottaa huomioon ja jotka on hyvä tietää adoptioprosessiin ryhdyttäessä ja koiran kotiintulon jälkeen.

Adoptiota harkitsevalle

Rodokselta adoptoitavissa olevat koirat tulevat joko suoraan yhteistyötarhoiltamme (Rodoksen kunnallinen tarha RAWS, Stray Gang tai Lucky Paws) tai kotihoidosta. Harvan koiran menneisyys ennen tarhalle tuloa tai kotihoitoon sijoittamista on tiedossamme. Koirien taustat vaihtelevat hylätyistä kotikoirista puolivilleihin katukoiriin. Jokaisen kodin tuleekin varautua siihen, ettei uusi perheenjäsen välttämättä heti osaa kulkea hihnassa, ole sisäsiisti, kykene kulkemaan portaissa tai jää ensimmäisinä viikkoina rauhassa yksin kotiin. Myös arkuus ja erilaiset pelkotilat ovat yleisiä koirilla, jotka ovat viettäneet siihen astisen elämänsä ilman säännöllistä ihmiskontaktia tai jolla on traumaperäisiä kokemuksia ihmisistä. Välittämämme koirat ovat hyväluonteisia ja tarhalla työskentelevät osaavat kertoa heidän luonteenpiirteistään yksityiskohtaisesti. Mahdollisista, jo tiedossa olevista haasteista koiran luonteenpiirteessä tai taustoissa kerrotaan heti adoptioon ryhdyttäessä. Pyydämme huomioimaan, että koiran luonne ja olemus voi muuttua kurjista tarhaoloista poispääsyn jälkeen. Yleensä muutos ilmenee kuitenkin positiivisesti iloisuuden, itseluottamuksen ja energisyyden lisääntymisenä.

Koirien terveydestä

Koiran terveydentila tarkistetaan aina lähtömaassa. Kun koira luovutetaan sinulle, saat mukaasi koiran passin, josta näet muun muassa rokotukset ja niiden voimassaolon. Mikäli koiralla on tiedossa vammoja tai sairauksia, on yhdistys kertonut niistä uudelle omistajalle etukäteen ja ne on kirjattu adoptiosopimukseen. Tällaisessa tapauksessa yhdistys on ohjeistanut uusille omistajille koiran hoitoon tai jatkotoimenpiteisiin liittyviä asioita. **Kaikki Rodokselta adoptoitavat koirat testataan leishmanioosin, ehrlichioosin, sydänmatojen, ihomatojen, anaplasmoosin ja babesioosin varalta. Rodoksella testatut taudit kannattaa testata myös Suomessa 6 kk päästä kotiutumisesta, vaikka testitulokset olisivat Rodoksella olleet negatiiviset. HUOM! Alle 6 kk ikäisten koiranpentujen testaamisessa tulokset voivat antaa väärää positiivista tai negatiivista tulosta äidiltä saatujen vasta-aineiden takia. Siksi erityisesti pentujen uudelleen testaaminen suositellaan tehtäväksi 6 kk iän jälkeen tai viimeistään kun pentu on ollut Suomessa 6 kk.** Lue lisää taudeista kohdassa *Adoptiokoirien terveys*.

Koirien piileviä sairauksia tai vikoja emme pysty tietämään etukäteen, emmekä näin ollen voi niistä vastata. Olot ovat tarhoilla usein karut ja moni koira pyrkii peittämään mahdolliset

kipunsa ja vaivansa. Onkin tärkeää tutkituttaa koira tarkemmin eläinlääkärillä Suomessa, jos sen terveys askarruttaa tai koiran käytös muuttuu. On siis aina mahdollista, että koiralla on jokin hoitoa vaativa sairaus. Tämä, sekä mahdollisen sairauden aiheuttamat kulut, on otettava huomioon jo koiran adoptoimista harkittaessa.

Pentukoirien hampaiden kehitystä ja maitohampaiden vaihtumista kannattaa seurata. Eläinlääkäriin tulee ottaa yhteyttä, mikäli maitohampaat eivät irtoa ja uudet hampaat kasva tilalle. Koiran hampaat vaihtuvat 4-6 kuukauden iässä.

Lisäksi suosittelemme koiralle vakuutuksen ottamista. Niistä kannattaa kysellä eri vakuutusyhtiöistä.

Ongelmatilanteista

Ongelmien ilmetessä voit aina kääntyä meidän puoleemme. Mikäli kaipaat apua tai tukea koiran käytösongelmaan, kannattaa koulutusapua hakea mahdollisimman pian ongelman ilmeennyttyä, jotta koulutuksella on helpompi puuttua koiran käytökseen. Kun etsit sopivaa koirakoulua tai kouluttajaa, suosittelemme Suomen eläintenkouluttajat ry:n jäsenkouluttajia.

ADOPTIOKOIRIEN TERVEYS JA TARTUNTATAUDIT

Rabies

Rabies on maailmanlaajuisesti esiintyvä tappava tauti, joka kuuluu Suomessa lakisääteisesti vastustettavien eläintautien ryhmään. Virus vaikuttaa voimakkaasti keskushermostoon ja oireet puhkeavat yleensä 2-7 viikossa. Rabieksen muodot jaetaan hiljaiseen ja raivoisaan. Raivoisa muoto on helpompi tunnistaa sillä koira alkaa käyttäytyä aggressiivisesti. Koira voi hyökkäillä raivokkaasti purren joko toisia eläimiä tai ihmisiä kohti. Hiljaisessa muodossa koira on syrjään vetäytyneen oloinen. Kummassakin tapauksessa ulkoisia oireita ovat silmien ja alaleuan roikkuminen ja nielemisvaikeudet. Viruksen edetessä eläin lopulta halvaantuu ja kuolee. Rabies voi tarttua koirasta ihmiseen pureman tai riittävän lima- tai sidekalvokontaktin välityksellä.

Maahantulomääräysten mukaan Kreikasta voi tuoda koiran, jonka rabiesrokote on ollut voimassa vähintään 21 päivää ennen maahantuloa. Kaikki yhdistyksemme kautta maahan tuotavat koirat on rokotettu rabiesta vastaan.

Parvovirus ja penikkatauti

Parvovirusta esiintyy Kreikassa ja sitä tavataan säännöllisesti myös Suomessa rokotussuojasta huolimatta. Tauti ilmenee ripulina ja ruokahalun heikkenemisenä. Vakavissa tapauksissa oireita ovat myös kuume, oksentaminen ja yleiskunnon raju laskeminen. Parvovirus leviää ulosteen välityksellä. Virus ei kuitenkaan voi tarttua ihmiseen. Alttiimpia virukselle ovat pennut.

Penikkataudin oireet ovat hyvin samankaltaisia kuin parvossa. Yhteneväisten oireiden lisäksi penikkataudissa saattaa esiintyä silmä- ja sieranvuotoa, anturoiden liikasarveistumista ja keskushermostollisia oireita. Yleensä penikkatauti leviää eläimestä toiseen suorassa kontaktissa. Tauti voi levitä myös mm. ihmisen ja välineiden kautta. Rokotus suojaa koiraa hyvin

penikkatautivirusta vastaan. Penikkataudin seurauksena koiralle voi jäädä kroonisia hermostollisia oireita, kuten raajojen nykimistä tai lihasheikkoutta. Kaikki Rodokselta tulevat koirat on rokotettu parvovirusta ja penikkatautia vastaan.

Leishmanioosi

Leishmania protozoa-loisen välittämää tartuntatautia leishmanioosia esiintyy Euroopassa yleisesti koirilla Välimeren ympärillä Espanjassa, Portugalissa, Ranskassa, Italiassa, Kreikassa ja Maltalla. Leishmania-loinen tarvitsee kaksi isäntää, selkärankaisen ja hyönteisen, täydentääkseen elinkiertonsa. Molemmissa isännissä tapahtuu loisen morfologista kypsymistä. Leishmania tarttuu koiraan tavallisesti hietasääsken puremasta, joka toimii taudin kantajana. Toinen tartuntamuoto on ihohaavojen kautta. Kaikki Leishmania-loisen infektoimat koirat eivät kehitä sairautta. Tärkeä rooli tartunnan kehittymisessä sairaudeksi on koiran omalla immuunipuolustuksella. Koirilla, joilla on heikko immunologinen puolustus ja voimakas vasta-ainetuotanto, kehittyy kliininen sairaus.

Leishmanioosi on krooninen sairaus, jonka oirekuva vaihtelee. Tartunnan saamisesta oireiden alkamiseen kestää joistakin viikoista jopa 7 vuoteen. Yleisoireet kehittyvät hitaasti ja ovat eteneviä: väsymys rasituksessa, painon lasku, karvapeitteen huononeminen. 90 %:lla oireilevista koirista on iho-oireita: kuiva hilseilevä iho, kutisematon karvanlähtö (usein silmien ympäriltä), kraaterimaisia haavaumia iholla, ylipitkät kynnet, kovettuneet anturat ja kirsu.
Toiseksi yleisin oire iho-oireiden jälkeen ovat huomattavasti suurentuneet imusolmukkeet. Muita oireita voivat olla kuumeilu, sidekalvontulehdus, suurentunut perna, nenäverenvuodot, silmän värikalvontulehdus, moniniveltulehdukset, munuaisoireet (glomerulonefriitti) ja suun haavaumat. Tavallisin kuolinsyy on munuaisten vajaatoiminta.

Yli 50 % oireettomista koirista on infektoituneita, ja oireileville koirille diagnoosin saaminen on haastavaa: oireet muistuttavat monia muita sairauksia, samanaikaisinfektiot ovat tavallisia ja epätyypilliset oireet johtavat helposti harhaan. Tavallisia löydöksiä verinäytteissä ovat kohonneet proteiini –ja globuliiniarvot ja alentunut albumiini, munuaisarvojen nousu, sekä lievästi kohonneet maksa-arvot. Lisäksi tyypillisiä löydöksiä ovat anemia ja verihiutalekato, sekä proteiinin erittyminen virtsaan. Varma diagnoosi saadaan osoittamalla parasiitit ohutneula- tai kudosnäytteestä, joka on otettu ihosta (jos iho-oireita), imusolmukkeesta, luuytimestä tai pernasta. Verinäytteen vasta-ainetestejä on käytössä useita. Ongelma vasta-aineiden osalta on se, että vääriä negatiivisia tuloksia tulee liikaa, samoin kuin se, ettei positiivinen tulos tarkoita että koiralla on tai tulee koskaan olemaankaan kliinisiä oireita. Oireettomia taudin kantajia esiintyy, samoin koiria, joiden immuunipuolustus on aikaisemmin ollut kontaktissa loisen kanssa ja onnistunut hävittämään sen elimistöstä.
Kuitenkin koirilla, joilla on kliinisiä oireita, on useimmiten vasta-ainetasot koholla. Diagnoosi on aina varmistettava kudosnäytteellä, PCR:llä tai viljelyllä.

Sataprosenttisesti tehoavaa hoitoa kliinisesti sairaalle koiralle ei ole. Hoidolla pyritään oireiden paranemiseen, mutta loisesta ei pääse eroon. Koirien hoito on vaikeampaa kuin ihmisten, ja taudin uusiminen on tavallista. Kliinisesti sairaalle koiralle aloitetaan injektiohoito meglumiinilla, ja tätä jatketaan päivittäin 3-4 viikon ajan. Sivuvaikutuksia lääkehoidosta ovat lihaskivut ja

lihasten sidekudoistuminen, verisuonitukokset ja haimatulehdus. Allopurinolia voidaan käyttää meglumiinin ohella sairaalla yksilöllä tai ainoana lääkkeenä infektoituneella eläimellä, jolla ei ole oireita tai hyvin lieviä oireita. Allopurinolilla ainoana sivuvaikutuksena on lisääntynyt riski xantiini-virtsakiviin; näitä taas voidaan ehkäistä erikoisruokavaliolla. Hoitoa jatketaan useita kuukausia, elinikäinen hoito on usein tarpeen. Allopurinolilla tautia voidaan kontrolloida pitkäaikaisesti hyvin tuloksin. Kolmas käytetty lääkeaine on amfotericin B, jonka käytössä on myös paljon sivuvaikutuksia.

Koiran uusintatestaus leishmanian varalta kannattaa tehdä 6 kk kuluttua Rodokselta saapumisen jälkeen ja jatkossa testin uusiminen eläinlääkärin suosituksen mukaan.

Ehrlichioosi

Ruskea koirapuutiainen voi tartuttaa koiraan ehrlichioosia, joka on *Ehrlichia canis* -bakteerin aiheuttama tauti. Ehrlichioosia levittävät myös *Ehrlichia chaffeesis* -ja *Ehrlichia ewingii* -bakteerit, jotka voivat levittää tautia myös ihmiseen. Tartunta vaatii kuitenkin aina infektoituneen ruskean koirapuutiaisen pureman.

Ruskeaa koirapuutiaista tavataan ympäri maailmaa, mutta se ei levitä kaikkialla ehrlichioosia. Taudin esiintymisalueet ovat aivan eteläisin Eurooppa, Yhdysvallat, Etelä-Amerikka, Aasia ja Afrikka. Riskimaihin matkaavien on tärkeää ennaltaehkäistä infektio esimerkiksi koirille ja kissoille suunnatuilla puutiaishäädöillä suojatakseen itsensä ja eläimet.

Kuume, laihtuminen, väsymys ja syömättömyys ovat koiralla yleisiä tartunnan oireita. Ehrlichioosi aiheuttaa koiralla myös anemiaa, masentuneisuutta, kuumetta ja ruokahalun puutetta. Ensioireet akuutissa eli äkillisessä vaiheessa tulevat yleensä n. 1-3 viikon kuluessa punkin puremasta. Tauti voidaan kuitenkin todeta jo viikon kuluttua tartunnan saamisesta vasta-ainemäärityksellä verestä tai testillä, jolla voidaan todeta osia itse bakteerista. Diagnoosissa huomioidaan myös oireet.

Pelkkien vasta-ainetasojen kohoaminen ei välttämättä aiheuta hoidon tarvetta jos kaikki muut arvot ovat kunnossa ja eläin on oireeton. Akuutti vaihe kestää yleensä 2-4 viikkoa. Useimmat koirat paranevat itsekseen akuutissa vaiheessa. Akuutin vaiheen jälkeen on subkliininen eli vähäoireinen vaihe, jossa havaittavissa olevat oireet saattavat hävitä kokonaan. Tässä kuukausia tai jopa vuosia kestävässä vaiheessa Ehrlichia -bakteeri elää koiran pernassa. Lopulta koira joko eliminoi bakteerin elimistöstään tai ehrlichioosi siirtyy krooniseen eli pysyvään vaiheeseen. Krooninen vaihe voi olla lievä tai vakava. Tässä vaiheessa tauti ei enää poistu eläimestä itsestään ja uusii esimerkiksi stressin johdosta. Yleisimpiä oireita ovat painon menetys, anemia, neurologiset oireet, verenvuoto ja kuume. Verikokeissa voidaan havaita, että eri verisolujen määrät ovat vähentyneet, kun taas lymfosyyttien eli imusolmukkeiden määrä on epänormaalin suuri. Tämän johdosta ehrlichioosi saatetaan sekoittaa leukemiaan. Krooninen erlichioosi voi myös kehittää muita sairauksia kuten niveltulehduksen eli reaktiivisen artriitin ja munuaissairauden nimeltään glomerulonefriitti.

Tautia voidaan hoitaa antibiootilla. Hoito kestää yleensä kuukauden, vaikka oireet helpottaisivat jo muutaman päivän kuluttua hoidon aloittamisesta. Kroonisen vaiheen hoidon ennuste on heikompi. Lääkityksen jälkeen alkavat kontrollikäynnit eläinlääkärillä. Kahden viikon kuluttua hoidoista otetaan PCR-testi (polymerase chain reaction test), jonka avulla voidaan osoittaa verinäytteestä mahdollisesti Erlichia-bakteerien DNA. Jos tulos on positiivinen hoitoa jatketaan seuraavan kontrollin ollessa jälleen kahden viikon kuluttua hoidosta. Jos tulos on edelleen

positiivinen vaihdetaan lääkitystä. Jos PCR on negatiivinen on kontrolli hyvä uusia vielä kahden kuukauden jälkeen. Myös perusveriarvot ja virtsanäyte on hyvä ottaa 1-3 kuukauden kuluttua hoidosta.
Koiran uusintatestaus ehrlichian varalta kannattaa tehdä 6 kk kuluttua Rodokselta saapumisen jälkeen ja jatkossa testin uusiminen eläinlääkärin suosituksen mukaan.

Sydänmato
Sydänmato (*Dirofilaria immitis*) on sisäloinen, joka tarttuu hyttysen piston välityksellä. Sydänmatotartunnan oireet alkavat usein vasta vuosien kuluttua tartunnasta ja kehittyvät usein hitaasti. Sydänmadon etenemisessä on neljä vaihetta, joista alun kaksi voivat olla oireettomia. Oireita ovat muun muassa krooninen yskä, hengitysvaikeudet, huonokuntoisuus ja väsyminen. Sydänmato voi johtaa sydänvian kehittymiseen ja jopa äkkikuolemiin. Sairaus on yleisempi koirilla kuin kissoilla. Aikuisten sydänmatojen häätäminen on vaikeaa, sillä keuhkoissa ja sydämessä elävät madot aiheuttavat kuollessaan hengenvaarallisia oireita. Sydänmato voidaan luotettavasti todeta ainoastaan verikokeilla. Hoidot ovat sydänmadon vaiheesta riippuen melko pitkiä, mutta myös tehokkaita.
Sydänmatoa esiintyy Amerikassa, Autraliassa sekä Etelä-Euroopan maissa. Tartuntoja on tavattu myös Saksassa, Alankomaissa sekä Britanniassa. Sydänmato ei tartu koirasta ihmiseen, sillä se tarttuu vain välittäjäeläimen avulla. Sydänmadon tarttuminen koirasta toiseen on teoriassa mahdollista, mutta hyvin harvinaista. Tämä vaatii tietyt olosuhteet sekä hyttysen tietyn lajikkeen, joka pistää molempia koiria.
Hyttyset voivat levittää myös sydänmadon lähisukulaista ihomatoa (*Dirofilaria repens*). Loinen hakeutuu koiran iholle aiheuttaen ihokasvaimia muistuttavia paukamia. Ihomato on levinnyt Etelä-Euroopasta Baltian maihin asti.

Koiran uusintatestaus sydänmadon varalta kannattaa tehdä 6-9 kk kuluttua Rodokselta saapumisen jälkeen ja jatkossa testin uusiminen eläinlääkärin suosituksen mukaan.

Ihomato
Koiran ihomato (*Dirofilaria repens*) on sukkulamato, jonka aikuismuodot loisivat koiran ja muutamien muiden nisäkkäiden ihonalaiskudoksessa. Loinen on koiralle yleensä harmiton ja vähäoireinen, ja voi siksi jäädä helposti huomaamatta. Ihossa elävät loismadot aiheuttavat kasvaimia muistuttavia kyhmyjä, joiden koko riippuu siitä, kuinka syvällä kudoksessa ne sijaitsevat.

Sydänmadon tavoin ihomatokin vaatii tarttuakseen väli-isännän eli hyttysen. Koiran ihomato on zoonoottinen, eli se voi tarttua hyttysen piston välityksellä myös ihmiseen. Ihmisessä se ei yleensä kehity lisääntyväksi aikuiseksi loiseksi. Ihomadon levinneisyys on alkujaan rajoittunut Afrikan ja Aasian lisäksi Välimeren maihin, mutta ilmaston lämpenemisen myötä se on nopeasti levinnyt myös muualle Eurooppaan.

Aikuinen loismato lisääntyy koirassa, ja tuottaa koiran verenkiertoon mikrofilariatoukkia. Hyttysenpiston mukana tulleen tartunnan jälkeen kuluu viidestä yhdeksään kuukautta, että ihomato alkaa lisääntyä ja tuottaa uusia toukkia koiran verenkiertoon. Aikuiset ihomadot voivat elää koirassa jopa seitsemän vuoden ajan.

Suurin osa koirien ihomatotartunnoista on oireettomia tai hyvin vähäoireisia. Tyypillisesti tartunta löytyy tutkittaessa koiraan ilmaantuneita ihokasvaimen kaltaisia kyhmyjä tai patteja. Ne voivat joskus olla myös hyvin pieniä tai jopa huomaamattomia. Useimmiten kyhmyjä löytyy koiran vartalon iholta, mutta joskus myös pään alueelta tai raajoista. Tavallisesti kyhmyt eivät ole kipeitä eivätkä vaivaa koiraa mitenkään, mutta niiden suuri määrä altistaa ihotulehduksille, kutinalle ja paikalliselle turvotukselle. Myös karvanlähtöä voi esiintyä. Jos ihomatoja on hyvin paljon, ne voivat pitkän ajan kuluessa aiheuttaa muutoksia koiran sisäelimiin (maksa, perna, munuaiset, keuhkot ja sydän) sekä aivoihin.

Tartunnan saaneelle koiralle annostellaan kerran kuukaudessa niskaan laitettava loishäätöihin tarkoitettu valeluliuos (esimerkiksi Advocate tai muu moksidektiiniä sisältävä valmiste). Lääkitystä jatketaan vuoden ajan, jonka jälkeen kolmen kuukauden tauon jälkeen koira voidaan uudelleentestata. Hoitoa jatketaan kunnes testitulos on puhdas. Hoidon huolellinen toteuttaminen loppuun saakka on ensiarvoisen tärkeää onnistuneen lopputuloksen kannalta koiralle ja myös siksi, ettei ihomato pääse leviämään Suomessa. Koira voi elää täysin normaalia elämää ja kuukausittainen Advocate (tai vastaava lääke) alentaa tartuntariskin käytännössä olemattomaksi.

Koiran uusintatestaus ihomadon varalta kannattaa tehdä 6-9 kk kuluttua Rodokselta saapumisen jälkeen ja jatkossa testin uusiminen eläinlääkärin suosituksen mukaan.

Anaplasmoosi

Anaplasmoosi on infektoituneiden puutiaisten levittämä tauti. Puutiaisia voidaan kutsua myös punkeiksi. Ne voivat levittää anaplasmoosia, borrelioosia, ehrlichioosia tai puutiaisaivokuumetta. Näistä anaplasmoosi, borrelioosi ja ehrlichioosi ovat bakteerien aiheuttamia tauteja, kun taas puutiaisaivokuume virusten.

Anaplasmoosin aiheuttaa *Anaplasma phagosytophilum* -bakteeri, joka tarttuu koiraan puutiaisen pureman välityksellä. Bakteeri vaatii eläviä soluja kasvualustakseen, joten puutiainen voi kiinnittyä esimerkiksi myös ihmisen iholle ja tartuttaa tauteja.

Anaplasmoosia ja borrelioosia esiintyy Suomessa pääasiassa keväällä, kesällä ja syksyllä. Puutiainen herää keväällä, kun keskilämpötila ylittää viisi astetta. Kantajaeläimiä ovat jyrsijät ja peurat.

Anaplasmoosi on Suomessa toistaiseksi suhteellisen harvinainen, mutta sitä esiintyy erityisesti saaristossa ja Ahvenanmaalla. Anaplasmoosia esiintyy kaikkialla Euroopassa, joten matkustavat koirat voivat olla terveysvaarassa. Kaikki pureman saaneet koirat eivät saa tartuntaa, sillä puutiaisen on oltava kiinnittyneenä ihoon vuorokauden ajan, jotta bakteeri tarttuu.

Sairastuneella koiralla yleisiä oireita ovat kuume, väsymys, syömättömyys ja oireet liikkumisessa. Harvinaisempia oireita ovat runsas juominen ja virtsaaminen sekä yskä. Anaplasmoosi voi aiheuttaa myös hermostoperäisiä oireita kuten tasapainohäiriöitä, hengitystieoireita, verenvuotoja, ripulia ja oksentelua.

Anaplasmoosia hoidetaan antibiooteilla ja yleensä hoito tepsii hyvin. Tauti ei yleensä jää krooniseksi, kun taas borrelioosi voi vaivata koiraa vielä iäkkäänäkin. Anaplasmoosista parantuneet koirat ovat kuitenkin alttiita uudelle tartunnalle.

Koiran uusintatestaus anaplasmoosin varalta kannattaa tehdä 6 kk kuluttua Rodokselta saapumisen jälkeen ja jatkossa testin uusiminen eläinlääkärin suosituksen mukaan.

Babesioosi

Babesioosi eli koiran punatauti on loisen aiheuttama sairaus. Koira saa infektion puutiaisen puremasta. Babesioosia esiintyy kaikkialla maailmassa, mutta eniten sitä esiintyy lämpimissä maissa. Euroopassa koiralle sairauden pääasiallinen aiheuttaja on *Babesia canis* -loinen. Myös *Babesia gibsoni* aiheuttaa koiralle tautia. Nämä molemmat ovat parasiitteja, joiden vektorina toimivat puutiaiset. Suomessa esiintyvistä puutiaisista ruskea koirapunkki voi levittää babesioosia.

Koiran verenkiertoon päässyt loinen hakeutuu punasoluihin, ja lisääntyessään veressä loinen vahingoittaa punasoluja. Ns. akuutti babesioosissa ilmenee ruokahaluttomuutta, uneliaisuutta sekä punasolujen hajoamisen seurauksena anemiaa. Jos sairaus todetaan ja hoidetaan ajoissa, ennuste on hyvä. Kuitenkin vaikeasti sairaat, vaille hoitoa jäävät tai nuoret koirat voivat menehtyä.

Babesioosi tarvitsee tarttuakseen välittäjäeläimen, jollaisena puutainen toimii. Tauti siirtyy joko puutaisen pureman välityksellä tai suoran verikontaktin kautta. On arvioitu, että punkin täytyy olla kiinnittyneenä koiran ihoon ainakin 2 – 3 vuorokautta ennen kuin infektion siirtyy. Taudin tiedetään myös levinneen esimerkiksi verenluovutuksen välityksellä. Siksi verenluovuttajat tulisi testata ennen luovutusta. Sairaus voi siirtyä, jos koira joutuu infektoituneessa koirassa olleen punkin puremaksi. On myös tapausia, joissa koira on saanut tartunnan sairastuneen koiran puremasta. Esimerkiksi *Babesia gibsonia* tavataan yleisimmin koiratappeluissa käytetyillä koirilla, koske se voi tarttua infektoituneen koiran puremasta.

Babesioosin itämisaika on 7 – 21 vuorokautta. Tauti voi olla myös oireeton. Babesiaa on kolmea eri tautimuotoa: esiakuutti, akuutti sekä krooninen muoto. Kehittymis- tai esiakuutissa vaiheessa nuorella koiralla ilmenee ruokahaluttomuutta, yleistä haluttomuutta ja heikkoutta. Ikenet ovat erittäin vaaleat ja koiralla on kuumetta. Useimmiten tällaiset koirat ovat äskettäin kokeneet myös jonkinlaisen muun stressitekijän esimerkiksi erittäin kovan rasituksen tai toisen sairauden. Koiralla on tällöin usein myös vakava anemia. Koirassa voi havaita myös keltaisuutta (iholla tai silmän valkuaisissa). Taudin akuutissa vaiheessa oireet ilmenevät samoina, mutta ne ovat heikompia. Kroonisessa vaiheessa koira on jo melko heikossa kunnossa ja erittäin väsynyt. Koiralla voidaan todeta myös lievää anemiaa. Kroonisessa vaiheessa maksaan ja munuaisiin tulee pysyviä vaurioita. Lääkityksellä ei todennäköisesti saada loista tapettua, joten taudin hoito on todella hankalaa.
Babesioosi todetaan verisivelykokeella eli havaitsemalla loiset punasoluissa mikroskoopin avulla tai PCR-tutkimuksella (geenimonistustesti). Verenkuvan lisäksi myös virtsa analysoidaan. Ultraäänitutkimuksen avulla voidaan huomata esimerkiksi suurentunut perna. Oleellista on poissulkea muut sairaudet, jotka voivat myös aiheuttaa hemolyyttisiä oireita.
Babesioosia hoidetaan imidokarbi-pistoshoidoin. Uusintainjektio suoritetaan 1 – 3 viikon kuluttua, mikä toimii varsin tehokkaasti B*abesia canis* -loisen aiheuttamaan infektioon. *Babesia gibson* -loiseen hoito ei ole yhtä tehokas, mutta vähentää kuitenkin oireita ja kuolleisuutta. Suomessa *B. gibsoni* -infektiota voidaan hoitaa myös klindamysiinin, metronidatsolin ja doksisykliinin yhdistelmälääkityksellä 3 kuukauden ajan. Hoidon lopuksi olisi hyvä tehdä PCR-tutkimus, jonka avulla varmennetaan hoidon onnistuminen.

Tarvittaessa aloitetaan tukihoidot kuten pistosten aiheuttamien sivuvaikutusten hoitaminen (oksentelu, ripuli, lihasvärinä), verensiirrot sekä nesteytys. Lisäksi koiralle annetaan ulkoloishäätö. Koira yleensä vastaa hoitoon 24-72 tunnin kuluessa sen aloittamisesta. Kuitenkin babesioosin sairastaneet eläimet jäävät taudin kantajiksi hoidosta huolimatta.
Babesioosia ei pidetä zoonoosina. Ihminen voi saada koirasta tartunnan vain suoran verikontaktin kautta. Se ei myöskään leviä suoraan eläimestä toiseen. Jatkuva ulkoloissuoja ja punkkitarkastus ovat tärkeimpiä keinoja torjua babesioosia. Kiinnityneet punkit ovat irrotettava välittömästi yhtenä kappaleena. Stressitilanne ei merkittävästi lisää sairauden uusiutumisriskiä. **Koiran uusintatestaus babesioosin varalta kannattaa tehdä 6 kk kuluttua Rodokselta saapumisen jälkeen ja jatkossa testin uusiminen eläinlääkärin suosituksen mukaan.**

Leptospiroosi
Leptospiroosi on *Leptospira*-bakteerisuvun aiheuttama kuumetauti, jota voi esiintyä kaikilla nisäkkäillä. Leptospiroosin oireet ovat hyvin vaihtelevat: kuume, ikterus ja hemoglobinuria, abortit, äkillinen maidontuotannon lasku, munuais- ja maksatulehdukset, infertiliteetti. Bakteeri on hyvin tarttuva, ja tunkeutuu elimistöön usein limakalvojen kautta. Tauti voi tarttua eläimistä myös ihmiseen. Tartunta saadaan tavallisimmin suun kautta tai sisäänhengitysilman välityksellä. Infektoituneen eläimen virtsa levittää tautia tehokkaimmin. Leptospiroosia vastaan annetaan rokote, mutta rokotus antaa suojaa vain kliinistä tautia vastaan muttei estä mahdollista bakteerin kantajuuden kehittymistä. Tartunnan saanut koira voi rokotuksesta huolimatta erittää *Leptospira*-bakteeria.

Kennelyskä
Kennelyskä on koirien flunssa ja se on hyvin tarttuva. Sen tyypillinen oire on liman kakominen sekä kova, hakkaava yskä. Kennelyskän aiheuttaa bakteeritartunta tai parainfluenssavirus. Nämä voivat myös esiintyä yhdessä. Kennelyskä voi aiheuttaa koiralle henkitorven- ja keuhkoputkentulehduksen. Lievemmässä muodossa koiran yleistila on hyvä yskää lukuun ottamatta. Vakavassa tapauksessa koiralle nousee yleensä kuume ja yleistila heikkenee selvästi. Lievissä tapauksissa usein riittävä lepo on paras lääke, vakavampaan kennelyskään lääkäri voi määrätä antibioottikuurin. Kennelyskää vastaan on rokote, joka täytyy uusia joka vuosi. Täyttä suojaa rokote ei koiralle anna, koska tautia aiheuttavia bakteerikantoja on useita.

Ekinokokit (Echinococcus multilocularis ja E. granulosus)
Ekinokokit ovat muutaman millin mittaisia heisimatoja, jotka tuottavat sadoittain mikroskooppisen pieniä munia. Ekinokokit ovat zoonoottisia loisia, joten ne voivat tarttua eläimestä ihmiseen tai ihmisestä eläimeen. Ekinokokkien munat leviävät ympäristöön isäntäeläinten, tyypillisesti villien koiraeläinten, esim. kettujen, ulosteiden mukana. Ympäristössä munat ovat heti tartuntakykyisiä ja säilyvät jopa 1–2 vuotta. Hyönteiset, tuuli ja sade voivat levittää niitä. Munat kestävät hyvin pakkasta ja desinfiointiaineita, mutta ovat herkkiä lämmölle ja kuivumiselle. Ekinokokkiloisen pääisäntä, eli tyypillisesti villit koiraeläimet, mutta myös kotieläimet kuten kissa ja koira, saavat tartunnan syömällä väli-isännän. Ekinokokkien väli-isäntiä ovat tyypillisesti monet pikkujyrsijät, kuten pelto- ja metsämyyrät, jotka saavat tartunnan loisen munien saastuttaman ravinnon tai veden mukana. Ekinokokkoosi on yleinen erityisesti Keski- ja Etelä-Euroopassa sekä Venäjällä.

Ekinokokin torjunta on Suomessa lakisääteistä. **Rodokselta tulevat koirat saavat ekinokokkeihin tehoavan lääkityksen maahantuontimääräysten mukaisesti 1-5 vuorokautta ennen Suomeen tuloa. Vaikka tuontimääräysten mukainen kerta-annos on riittävä, suosittelemme koiran madottamista uudestaan Drontal-valmisteella sekä Axilurilla kahden viikon sisään Suomeen saapumisesta.** Mahdollisesti turkkiin tarttuneiden munien tai punkkien takia on myös tärkeää, että koira pestään kotiin päästyään desinfioivalla shampoolla. Koira voi erittää munia ulosteessaan vielä muutamia päiviä lääkityksen jälkeen, joten ulosteiden huolellinen kerääminen ja tarvittaessa alueen desinfioiminen on erittäin tärkeää erityisesti ensimmäisten viikkojen aikana. Ihmisten on myös tärkeää huolehtia hyvästä käsihygieniasta.

Giardia

Giardia on koirilla yleinen suolistoloinen, joka voi aiheuttaa giardioosiksi kutsutun suolistoinfektion, johon kuuluu voimakkaat ripulioireet. Useimmilla koirilla giardioosi on kuitenkin oireeton. *Giardia*-alkueläimiä esiintyy ympäri maailman, myös Suomessa, ja ne tartuttavat sekä ihmisiä että useita eri eläinlajeja. Koirilla esiintyy yleensä koiraeläinten omaa giardiakantaa (*Giardia canis tai Giardia duodenalis*), joka ei tartu ihmiseen.

Giardia on koiranpentujen yleisin sisäloinen ja tyypillinen ongelma esim. suurissa kenneleissä tai koiratarhoilla, joissa on paljon koiria. Giardia lisääntyy jakaantumalla isäntäeläimensä suolistossa ja se myös tuottaa jaksoittain kysta-muotoja, jotka kestävät erittäin hyvin ympäristöolosuhteita. Kystat kulkeutuvat ulosteen mukana ympäristöön, jossa ne voivat säilyä pitkiäkin aikoja. Kystat alkavat välittömästi lisääntyä päästyään suolisto-olosuhteisiin isäntäeläimen syötyä ulostesaastunutta ruokaa tai juotuaan saastunutta vettä. Tyypillisin uusintatartunnan lähde on kotipiha tai ulkotarha, jonne tartunnan saanut koira on ehtinyt ulostaa suuren määrän giardiakystia.

Giardioosi on melko helppo hoitaa tavallisella sisäloishäätövalmisteella (Axilur) sekä huolehtimalla riittävästä hygieniasta sisä- ja ulkotiloissa. Kolmen päivän kuuri riittää tuhoamaan suolistossa elävän loisen, mutta tyypillisesti suositaan viiden päivän Axilur-kuuria, jotta kotiympäristö saadaan siivottua riittävän tarkasti kuurin aikana. Mikäli kotia ja koiran käyttämiä tekstiilejä, sekä koiraa itseään, ei pestä huolellisesti, voivat niihin jääneet kystamuodot päätyä uudestaan koiran suolistoon ja aiheuttaa uuden tartunnan.

Uusintatartunnan estämiseksi perushygieniasta huolehtiminen on avainasemassa giardioosin hoidossa. Jos eläin ulostaa sisälle, tulee uloste siivota tarkasti ja puhdistaa paikka tarvittaessa desinfiointiaineella. Myös ulkotiloista tulisi uloste siivota huolellisesti, ettei loinen pääse leviämään ympäristöön. Ulosteen kanssa tekemisissä ollessaan tulee huolehtia huolellisesta käsihygieniasta eikä giardiaa sairastavaa eläintä pitäisi päästää nuolemaan ihmisen naamaa. Jos giardioosi pitkittyy eikä ripuli rauhoitu, voi hoidoksi hakea eläinlääkäriltä antibioottikuurin.

Rodoksella olevien koiratarhojen hygieniataso on huono. Alueen maaperässä ja vesistössä on paljon giardiaa, joten on hyvin mahdollista, että alueelta peräisin olevalla koiralla on giardia saaduista matokuureista huolimatta. Myös muiden vieraiden eläinten (koirapuistot yms.) välttäminen ensimmäiset pari viikkoa on suositeltavaa.

Muut koirien sisäloiset
Merkittävimmät koiran sisäloiset ovat suolinkaiset ja hakamadot, jotka kuuluvat sukkulamatoihin. Tyypillisiä suolinkaistartunnan oireita pennuilla ovat laihtuminen, huono kasvu, vatsanalueen turvotus, huonokuntoinen karvapeite ja toistuva oksentelu ja/tai ripuli. Loismatoja saatetaan nähdä oksennuksissa tai ulosteissa. Aikuisilla koirilla tartunnat ovat usein oireettomia. Pennuilla saattaa esiintyä äkillistä ja pitkittyvää ripulia. Voimakkaassa tartunnassa eläin voi laihtua ja kärsiä nestehukasta.

Multiresistentit bakteerit
Teetämme testejä noin 10-15% kaikista Suomeen adoptoitavista koirista. Täten emme testauta kaikkia Rodokselta adoptoitavia koiria superbakteerien varalta mutta testaus voidaan suorittaa, mikäli adoptoitava eläin olisi saanut usean antibioottikuurin tai oleskellut sellaisten eläinten keskuudessa, ja jos adoptoija näin toivoo. Teetämme tarvittaessa testauksia myös Suomessa.

Koira saapuu Suomeen

Rodokselta adoptoidut koirat saapuvat Suomeen joko uusien omistajiensa tai lentokummien avulla, jolloin ensimmäinen kohtaaminen koiran kanssa tapahtuu lentokentällä tai muussa ennalta määritellyssä paikassa. Koirat ovat yleensä stressaantuneita ja väsyneitäkin lentomatkasta ja kaiken tutun taakse jättämisestä, joten ethän odota koiralta heti innokasta läsnäoloa.

Jokainen koira on yksilö, ja ne voivat reagoida hyvin eri tavoin matkustamiseen ja sen tuomaan stressiin. Toiset ovat ylivilkkaita, riehakkaita ja ”käyvät kierroksilla”, kun joku toinen saattaa olla peloissaan ja hämillään. Joku saattaa jopa murista, ehkä jopa näykkiä. Useimmiten lentoboxi avataan jo lentokentällä, joten tähän on hyvä varustautua kahdella hihnalla, pannalla sekä valjailla. Koira kuljetetaan AINA kytkettynä autoon ja autosta kotiin. Koira saattaa helposti hätääntyä uusista äänistä tai hajuista, jolloin ne voivat yrittää karata tai rimpuilla pakoon.

Siksi koiraa kannattaa alkuun pitää kytkettynä niin pannan, valjaiden kuin kahden hihnankin avulla. Valjaissa kannattaa suosia Y-valjaita. Näin pyritään minimoimaan, että koira pääsisi karkaamaan. Koira kannattaa kuljettaa kotiin autolla mieluummin kuin julkisella kulkuneuvolla, jossa äänet ja ihmiset voivat pelottaa koiraa. Suurin riski koiran karkaamiselle on yleensä parin kuukauden sisällä uuteen kotiin saapumisesta, mutta jos koira on esim. riistaviettinen tai arka ja pelokas, kannattaa koiran kiinni pitämiseen kiinnittää erityistä huomiota.

Tutustu tarkasti koiran mukana tuleviin asiakirjoihin yhdistyksen edustajan kanssa ja pidä ne jatkossa hyvässä tallessa koko koiran elämän ajan.

Koira saapuu kotiin

Kun saavutte koiran kanssa kotiin, on koiran annettava tutustua rauhassa kodin hajuihin, ääniin ja ihmisiin. Jos kotona on jo ennestään eläimiä, kannattaa uuden tulokkaan antaa tutustua heihin rauhassa. Perheen muihin koiriin on tulokkaan mielellään tutustuttava oman reviirin ulkopuolella (esim. ulkona). Vasta tämän jälkeen kannattaa siirtyä sisälle. Koirakouluihin ja

harrastuksiin ei kannata suunnata heti vaan vasta sen jälkeen kun koira on sopeutunut uuteen elämäänsä. Koiraa ei missään nimessä saa pakottaa tekemään mitään vaan esim. hihnassa käveleminen (mikäli se on koiralle uutta) aloitetaan palkitsevilla harjoituksilla kuten myös kaikki muutkin uudet asiat. Jos kotona on lapsia, on heitä ohjeistettava kohtaamaan ja käsittelemään koiraa sen ehdoilla.

Sopeutuminen uuteen ympäristöön, laumaan ja jopa sisätiloihin voi kestää pitkäänkin. Koira ei välttämättä heti osaa pyytää ulos kun sen tarvitsisi päästä tarpeilleen. Sisäsiisteyden opettelulle kannattaakin varata aikaa ja ymmärrystä – varsinkin pentujen kohdalla. Koiraa ei saa torua tai rangaista tarpeiden tekemisestä sisälle. Koiraa ei kannata huomioida “vahingon” sattuessa mitenkään vaan pissapaikka kannattaa siivota siihen tarkoitetulla pesuaineella (Piss Off tms., joita saa eläinkaupoista). Koiran pääsy pissapaikalle on myös hyvä estää, jotta koira pian ymmärtäisi, ettei se tekisi tarpeitaan siisälle vaan ulos. Seuraile koiran rytmiä ja ulkoiluta sitä mahdollisimman usein. Kehu ja palkitse, kun koira tekee tarpeensa ulos. Niin syöminen, nukkuminen kuin tarpeiden tekeminenkin ovat yhtä luonnollisia tarpeita, joiden tekemiseen ei saa liittyä mitään kielteistä.

Myös muiden rutiinien opetteluun kannattaa varata aikaa ja kärsivällisyyttä. Koiran tapakoulutus positiivisen kannustamisen kautta kannattaa aloittaa heti pikimmiten, jotta koira oppii mahdollisimman pian uuden kodin säännöt. On myös tärkeää osoittaa koiralle ”oma paikka”, paikka jossa koira saa rauhassa levätä ja oleskella.

Kun olet saanut uuden perheenjäsenen kotiisi, kannattaa koti rauhoittaa vierailuilta, jotta koira tottuu uuteen ympäristöönsä ja oppii tunnistamaan oman laumansa. Ensimmäisinä viikkoina tutustutaan rauhassa omin ihmisiin ja rakennetaan luottamussuhdetta, myös pienin askelin ympäristöön kodin ulkopuolella.

Älä jätä koiraa heti yksin, vaan varaudu olemaan kotona opettaen koiralle yksinoloa pikkuhiljaa. Uudelle perheenjäsenelle jo pelkkä sisällä olo voi aluksi tuntua ahdistavalta. Koira tuntee yleensä olonsa turvalliseksi rajatussa tilassa, mielellään katolla varustetussa turvapesässä, jonne koira voi vetäytyä aina tarpeen tullen.

Naapureille on myös hyvä kertoa uudesta perheenjäsenestä, sillä koira saattaa haukkua ja pitää meteliä kotiväen ollessa poissa.

Erityisen tärkeää on varmistaa, ettei koira missään olosuhteissa pääse karkaamaan. Pitää muistaa, että rescue-koira on todennäköisesti elämässään kohdannut pelottavia ja vaarallisiakin tilanteita, joten koira voi hätääntyessään pyrkiä ulos avonaisesta ovesta tai ikkunasta. Jos koira on elänyt kadulla tai tarhassa, voi joillekin koirille sisätiloissa oleminen olla alkuun ahdistavaa. Varmista, että koira ei saa ulko-ovea tai ikkunoita auki, varsinkaan yksin jäädessään. Lasten ja vieraiden kulkiessa ovesta, on noudatettava erityistä huomiota, sillä koira voi olla nopea livahtamaan avonaisesta ovesta ulos.

Koiralle kannattaa hankkia jo ennen koiran saapumista pantaan tai valjaisiin kiinnitettävä tunnistelaatta, jossa on yhteystietosi. **Koiran sirunumero on rekisteröity yhdistyksen toimesta Turvasiru.fi-palveluun ja vaihdettu omistajan nimiin koiran saavuttua Suomeen.** Katoamistapauksissa tämä helpottaa suuresti omistajan löytämistä.

On hyvä ottaa huomioon, että ihmiselle tutussa ja turvallisessa kodissa voi olla koiralle monta vaaranpaikkaa. Erityisesti turhautuessaan koirat keksivät itselleen tekemistä. Sähköjohdot, myrkylliset aineet, koirille vaaralliset elintarvikkeet (kuten esim. xylitol, suklaa ja viinirypäleet) ja esim. lasten lelut on hyvä sijoittaa koiran ulottumattomiin. Rescue-koira on hyvin todennäköisesti nähnyt nälkää ainakin jossain kohtaa elämässään ja siitä johtuen ruoka voi olla sille pakkomielle. Rodokselta tulevat koirat ovat usein alipainoisia koska varsinkin tarhoilla ruokaa on säännösteltävä, jotta se saadaan riittämään. Siksi adoptoimasi koira voi hyötyä aluksi myös erilaisista lisäravinteista ja vitamiinilisistä. Rescue-koiran ravinto on myös saattanut koostua hyvinkin ravinneköyhästä ruuasta. Sen takia suosittelemme ruokkimaan koiraa korkealaatuisella ja ravinnerikkaalla ruualla. Eläinruokakaupoista saa yleensä asiantuntevia neuvoja koirien ruokintaan liittyen. Koiran painon kehitystä kannattaa seurailla kuten myös koiran syömiskäyttäytymistä. Koiranruokaa ei myöskään kannata jättää esille niin, että koira pääsee siihen itse käsiksi.

Koira kannattaa madottaa kotiin tultua Drontalilla ja kahden viikon sissän Axilur-valmisteella. Noudata pakkauksen ohjeistusta ja annostelua, mutta anna koirallesi Axiluria selosteessa mainitun kolmen päivän sijaan **10 päivän kuuri**. Lyhyempi kuuri ei välttämättä tehoa giardia-loiseen, jota esiintyy Rodoksella paljon. Myös perheen muut lemmikit kannattaa loishäätää samaan aikaan tulokkaan kanssa.

Monet koirat kärsivät ensimmäisten päivien tai viikkojen ajan ripulista, joka johtuu matkustuksen ja arjen muuttumisesta sekä bakteerikannan ja ravinnon muutoksista. Ripulia voi hoitaa apteekista ja eläinkaupoista saatavilla eläinten maitohappobakteerivalmisteilla. Rajumpaa ripulia voi lääkitä ulostetta sitovilla lääkkeillä. Ripulia voi myös helpottaa tarjoamalla koiralle helposti sulavaa kevyttä ruokaa, kuten riisiä ja keitettyä kanaa.

Koiralla saattaa esiintyä myös pientä yskää ja nuhaa lentomatkan ja ympäristön muutoksen seurauksena. Jos ripuli tai yskä pitkittyy, kannattaa koiraa käyttää eläinlääkärin vastaanotolla varmuuden vuoksi. Koiralla saattaa myös sisä – ja ulkoloisia häädöstä huolimatta, jolloin eism. koiran peseminen heti kotiin saavuttaessa on suositeltavaa. Mikäli koiran iho kutiaa, kannattaa kutinasta konsultoida eläinlääkäriä, apteekin henkilökuntaa tai eläinkaupan myyjää.

Lähteet:

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
https://www.evira.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/lemmikkielaimet/koirat/
https://www.koirakissaklinikka.fi/koira-artikkelit/leishmanioosi-koiralla
http://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/adoptoitavan-elaimen-terveys/ehrlichioosi/
https://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/adoptoitavan-elaimen-terveys/anaplasmoosi/
https://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/adoptoitavan-elaimen-terveys/sydanmato/
https://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/adoptoitavan-elaimen-terveys/koiran-ihomato/
https://www.koirakissaklinikka.fi/koira-artikkelit/kennelyska
https://www.koirakissaklinikka.fi/koira-artikkelit/koiran-parvovirusinfektio
https://www.sympaatti.fi/artikkelit/matkustaminen-lemmikin-kanssa

Lisätietoja leishmaniasta ihmisillä:
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00560

Tietopakettia päivitetty 28.4.2023.